

Arbejdsløshedens Bekæmpelse.

Af cand. polit. Knud Korst.

Det kan ikke nægtes, at alle nogenlunde rationelle Idéer om Arbejdsløshedens Bekæmpelse i dette Land let faar et halvt tragiskomisk Skær af de utopiske over sig, fordi det paa Forhaand maa anses for uendelig vanskeligt, næsten haabløst at faa dem omsat i Praksis. Og dette gælder naturligvis særlig i en Tid, hvor Passivitet og Nedsættelse er Rettesnorme for Statsmagtens Handlinger.

Men Arbejdsløshedens Onde er saa skrækkeligt for den Enkelte og saa nedbrydende for Samfundets Kulturstandard, at enhver Regering, der ikke, som den nuværende, er anarkisk indstillet, maa se paa at sine væsentligste Opgaver i at virke regulerende paa Arbejdsmarkedet. Dette gælder naturligvis i udpræget Grad en socialdemokratisk Regering, der vil ikke med Udsigt til Hold kan binde sig til Principet: Ret til Arbejde; men som paa den anden Side ikke kan taale, at Arbejdskraften bliver en blot og bar Handelsvare, hvis Værdi i stort Maal synker til Nulpunktet.

Man hævede ganske vist, at Arbejdsløshed altid maa betragtes som noget midlertidigt, som et Tegn paa en øjeblikkelig Mangel paa Tilpasning i de økonomiske Funktioner; noget, der altsaa i det lange Løb vil forsvinde, og som derfor højst gør midlertidige Foranstaltninger påkrævede. Men Erfaringen viser, at denne manglende Tilpasning er et Fænomen, som dels optræder meget hyppigt — snart paa dette, snart paa hint Omraade af Erhvervslivet — og dels i ret lange Tidsrum, saaledes at Midlertidigheden i høj Grad er af teoretisk Art. Og jo mere Erhvervslivet udvikler sig i international Retning, desto vanskeligere vil det være for det enkelte Land at tilpasse sig de stadige Ændringer, der indtræder i Verdensøkonomien.

Saaledes en Nation lever nogenlunde isoleret, vil de Forhold, der kan frembringe Svingninger i de økonomiske Funktioner, være ret faa; men i vor Tid vil der næsten daglig ske et eller andet et Sted i Verden, som mer eller mindre forrykker Nationens erhvervsmæssige Grundlag, og maa ske paa en saadan Maade at det kræver Aaringer at tilpasse sig dertil. Det er f. Eks. muligt, at de økonomiske Betingelser for et tætbefolket Europa allerede ikke mere er til Stede; men man kan ikke fra i Dag til i Morgen standse Befolkningsstillet, selv naar Betingelserne for Levens Ernæring er blevet forringet; under saadanne Omstændigheder vil Tilpasningen nødvendigvis blive langvarig — altsaa faa en kronisk Karakter.

Det vil derfor være det naturlige for en socialist indstillet Regeringsmagt at gaa ud fra, at der normalt altid vil findes en kronisk Tendens til Arbejdsløshed — og ud fra denne Tanke at træffe Foranstaltninger, hvorved der til Stadighed kan foregaa saa at sige en Afspænding af Arbejdsmarkedet. Der kan naturligvis i visse Perioder tænkes at indtræde Knappe paa Arbejdskraft; men det vil være meget lettere at regulere Forholdene med Hensblik herpaa, end det er at regulere et overfyldt Arbejdsmarked.

Et meget vigtigt Middel til at tappe Arbejdsmarkedet for alt for rigelig Arbejdskraft har man i Sociallovgivningen, f. Eks. ved at forbyde Børn-arbejde og begrænse unge Menneskers Arbejde. Dette er naturligvis sket i nogen Grad; men i Landbruget ligger dog Forholdene i saa Henseende endnu i Kaos.

Af stor Betydning for Arbejdsmarkedet er Pensioneringsreglerne for gamle Folk, altsaa først og fremmest Aldersrentelovningen. Der er ikke Tvivl om, at da man i sin Tid udsøgte Aldersgrænsen fra det 60. til det 65. Aar, bidrog man derved i ikke ringe Grad til at forøge Arbejdsløshedens

blandt de Arbejdsløses Rækker finder man netop mange i Alderen 60—65, og de øvrige i samme Alder, der har Arbejde, optager altsaa Pladser, som under andre Vilkaar havde blive ledige; thi naar de Gamle først opnaar Alderspension ved det 65. Aar, hænger de naturligvis ved Arbejdet det længst mulige, og Arbejdsgiverne nænner i mange Tilfælde ikke at afskedige dem under disse Vilkaar.

Dette Forhold spiller i vore Dage en meget stor Rolle, fordi Levetiden gennemgaaende er blevet forlængt med adskillige Aar. Overordentlig mange Mennesker naar nu en høj Alder; og i samme Grad som dette er Tilfældet, bliver der færre ledige Pladser for de Unge at træde ind i. Der sker ingen Oprykning, og de Unge maa i stort Tal vente i aarevis, før de kan rykke ind i Rækkerne. Men mens det fra alle Synspunkter er forkasteligt, at Ungdommen gaar og driver, er der ikke noget stødende i, at de Gamle sættes paa Pension, selv om de endnu ikke er helt udsult.

Ud fra samme Betragtninger kunde der maa ske være Anledning til at bære Spørgsmaalet om Aldersgrænsen for Folk, der er ansat i det Offentlige Tjeneste eller i Virksomheder, som det Offentlige har Indflydelse paa. Aldersgrænsen for Tjenestemænd er som bekendt for Tiden 70 Aar, en Grænse, der maa siges at ligge ret højt i Betragtning af den ringe Oprykning, der finder Sted.

Ved sålge Foranstaltninger, som de her nævnte, skabes der selvfølgelig ikke mere Beskæftigelse; der opnaas kun en gavnlig Omplacering. Vi faar flere Pensionister, færre Arbejdssøgende, men opnaar derved, at Arbejdskraften i nogen mindre Grad bliver en Handelsvare, for hvilken der gælder Panikpriser.

Det mest ideale vilde være at skaffe mere Beskæftigelse, og teknisk set lader dette sig ogsaa meget vel gøre; men om en saadan Forøgelse af Beskæftigelsen er økonomisk forsvarlig afhænger af, om Afsetningen er i Orden. Hvad hjælper det at producere Varer, naar der ingen Købere er til dem.

I og for sig skulde det i et Landbrugssamfund som vort synes mest naturligt at bekæmpe Arbejdsløshedens ved at skaffe Folk Adgang til Jord, da Jorden jo fra Arlds Tid er vor vigtigste Rigdomskilde. Og dette synes saa meget mere rimeligt, som en stor Del af Arbejdsløshedens har sin Oprindelse i Forholdene paa Landet; gennem Aarene har der som bekendt været et stort Fødselsoverskud i Landbefolkningen, men alligevel beskæftiges der den Dag i Dag praktisk talt ikke flere Mennesker ved Landbrug end for Aar siden. Det ligger derfor nær at forsøge paa at fastholde en saa stor Del af dette Fødselsoverskud ved Landbruget som muligt.

Ingen dansk Regering kan heller lade dette Middel, at lette Adgangen til Jord og Landbrug, uforsøgt; men om det skal komme til at betyde noget afgørende i Kampen mod Arbejdsløshedens afhænger i høj Grad af, om Smaabruget er rentabelt eller ikke.

Paa lignende Maade ligger Forholdene i Byggeindustrien. Enhver socialist indstillet Regeringsmagt eller Kommunalforvaltning vil ganske naturligt søge at sætte saa meget Byggeri i Gang som vil muligt i Kampen mod Arbejdsløshedens; men hvis dette Byggeri ikke er rentabelt, vil der selvfølgelig være Grænser for, hvor meget der kan sættes i Gang.

Ofte er det indlindt saadan, at selv om de Foretagender, der sættes i Gang, ikke er rentable i Øjeblikket, saa bliver de det i det lange Løb; blot det er rigtige, ufordervelige Ting, der skabes, er Risikoen ikke saa stor. Et Omraade, hvor Forholdene utvivlsomt er af denne Art, er Vejvæsenet. Her synes det blot at skorte paa et

Initiativ i større Stil for at skabe en Virksomhed af stort Omfang — og en Virksomhed, som i det lange Løb vil betale sig. Det er utvivlsomt saadant, at der tiltrænges en systematisk Nybygning af Landevejene, saaledes at disse bliver paa Højde med den moderne Trafiks Fordringer. Der udføres ganske vist alt nu et stort Arbejde i saa Henseende, navnlig i Københavns Omegn; men der er langt til det Punkt, hvor man kan erklære Værket for fuldført (navnlig m. H. t. Vejene udenfor de egentlige Hovedruter); og meget af det, der laves, er — paa Grund af de knappe Pengemidler — utvivlsomt sekunda Arbejde og derfor i Længden økonomisk. I mange Egne af Landet, hvor Vejene henligger i en sørgelig Forfatning, bestræber man sig endog paa at reducere Vejbyggeriet til det mindst mulige, uden Hensyn til Trafikkens Fordringer.

Kort sagt, som hele dette Værk ligger, bærer det et tilfældigt og smaa-skåret Præg — et sørgeligt Resultat af den decentraliserede Landevejsdrift vi har taget i Arv efter salig Frederik den sjette.

Nu er Forholdet indlindt det, at Vejene gennem Motorkraften er blevet gjort til et saa at sige indtægt-givende Medium. Man har lagt en Særskat paa Motorkøretøjer ud fra den Betragtning, at disse ikke ganske gratis skal kunne slide de Veje, som de lokale Myndigheder siden gammel Tid betalte. Denne Skat indbringer det meget betydelige Beløb af 25—30 Mill. Kr. aarlig, et Beløb, som sikkert vil blive endnu meget større i Fremtiden.

Men som det saa ofte gaar, naar Udvalningen stoder Myndighederne i en ny og uventet Situation, har man draget en mærkelig begrænset Konklusion deraf. I Stedet for at betragte den traditionelle, decentraliserede Vejordning som udlisvarende og derfor skabe et mere centraliseret Vejvæsen, som kunde drage den fulde Nytte af den vældige Produktionskraft, der ligger i en aarlig Nettoindkomst paa 25—30 Mill. Kr. — er man gaaet den modsatte Vej: man lader den decentraliserede Vejordning bestaa og begynder at uddele de 25 Mill. i 25-Ore til de 1500 lokale Vejvæsen. Og enhver ved dog, at naar man adskiller en stor Sum i Smaabeløb, taber den det væsentlige af sin produktive Kraft.

Paa lignende Vis som her ligger tværtimod Forholdene i Tyskland, naar det kan være os en Trøst. Et Blad som »Frankfurter Zeitung« beklager saaledes, at den overleverede Vejordning ligger som en Børn for alle fremkomne Planer om den nødvendige Nyudbygning af de tyske Landeveje — beklager det baade af Hensyn til Automobiltrafikken, til Cement-, Sten- og Tjærlindustrien (der leverer Materialer til de moderne Autoveje) og af Hensyn til de mange Arbejdsløse, der her vilde kunne beskæftiges. Bladet er klar over, at der er betydelige finansielle Vanskeligheder forbundet med en Modernisering af Vejene, og vender sig kritisk mod den Fremgangsmaade, som anvendes i Tyskland (ligesom hos os) at uddele Motorkraftens Beløb til de lokale Vejmyndigheder, i Finanskrædes, skriver Bladet, som tydelig har beskaftiget sig med Problemet om Finansieringen af Vejbygningen, er man — sikkert med Rette — af den Opfattelse, at denne Anvendelse af Automobilskatten er uproduktiv, fordi den splitter de forhaandenværende Summer i Smaamønt. Man anser det for rigtigere — i Stedet for at anvende disse Indtægter direkte — at forholde dem for Forrentning af et stort udenlandsk Laan, ved Hjelpe af hvilket man kan i hverstejeste størstedele Vejbygninger og -ombygninger.

Til Forrentning af et saadan Laan regner man endvidere med Tilskud af de Pengemidler, der sædvanlig afsættes til Arbejdsløshedsunderstøttelse; thi jo flere Arbejdere der kommer i Gang med Vejbygningen, desto mere

sparer der selvfølgelig paa Understøttelsesbudgettet.

Her i Landet har de lokale Myndigheder ganske vist Tilladelse til at benytte deres Andel i Motorkraften til Forrentning af Laan, beregnet til Vej-arbejder. Men det er vist ikke mange Kommunalforvaltninger, der har benyttet denne Ret. Og i hvert Fald hjælper dette os ikke udover den store Brist, der ligger i Vejvæsenets Decentralisering.

Der mangler altsaa en størstet Plan paa dette Felt. De nødvendige Penge kunde let mobiliseres ved at optage et udenlandsk Laan — saaledes at Autotrafikken, eventuelt ogsaa en Sum, svarende til en vis Del af Arbejdsløshedsunderstøttelsen, anvendes til Forrentning og Amortisation.

Man vil maa ske indvende herimod, at et tilsvarende Landvejsnet er en Luksus, som vi ikke har Raad til. Men man maa huske, at Udgifterne til gode Veje i stort Omfang kommer ind igen i Form af formindsket Forbrug af Benzin og Gummi — Ting, som i Øjeblikket koster Nationen mange Millioner aarlig.

Selv om sålge Arbejders Igangsatelse ogsaa indirekte skaber Arbejdsmuligheder (Cementfabrikker, Stenindustri, Tjærlindustri osv.), saa vil dette dog sandsynligvis kun aflaste Arbejdsløshedens i nogle Fag. Der er andre Fag, som kun i ringe Grad vil mærke de gavnlige Virkninger, f. Eks. saadanne som Skotøj, Tekstil og Konfektion. I disse Fag har man indlindt den Udvej at erobre Arbejde fra tilsvarende udenlandske Industrier, nemlig ved at begrænse Importen af Fagets Produkter. Derved sælter man altsaa saa at sige Arbejdsløsheden over paa andre Lande. Men, som Professor Warming skriver i en Artikel om Arbejdsløshedens i sidste Hæfte af »Gads Magasin«, et lille Land som vort kan ikke hjælpe den hele Verden; det maa begynde med at hjælpe sig selv.

Et af de aller vanskeligste Fag at afhjælpe Arbejdsløshedens i er vistnok Smede- og Maskinarbejderfaget, fordi Arbejdsløshedens her i ret stor Ustrækning er afhængig af Tilstanden i et andet Erhverv, nemlig Søfarten. Nu har Fragtforholdene i det senere Tid bedret sig ganske betydeligt, og dette vil sikkert i det lange Løb give sig Udslag baade i foreget Skibsreparationsarbejde og i Nybesiddinger af Skibe.

Af Betydning for Faget er ogsaa den Hjelpe, Staten yder til Industri-eksport gennem sin Kreditaarant. Danmark har som bekendt mange Muligheder for at udvikle sin Eksport af saadanne Spasmaskiner, som ganske naturligt opstaar i Tilknypning til vore oprindelige Hovederhverv, nemlig Landbrug, Næringsmiddelindustri, Søfart m. m. Det er ingen Tilfældighed, at der her er skabt fine Specialiteter som Mejeri-centrifuger, Plove og Dieselmotorer.

Men naar alle de nævnte Muligheder og mange andre (fr. Socialdemokratiets Kriseforslag) er prøvet, saa vil dette formodentlig ikke vise sig tilstrækkelig til at skabe mædelige Tilstande paa Arbejdsmarkedet. Og da er det, den Tanke melder sig, om man ikke i visse Fag burde arbejde paa at gennemføre en saadan Regulering af Arbejdstiden (eller Arbejds-mængden), at de fleste Arbejdsvillige derved fik fat.

Det er klart, at man ved en saadan Regulering af Arbejdsforholdene maaette gaa meget forsigtigt til Værk. Men man kan ikke sige, at en Nedsættelse af den egentlige Arbejdstid er en kunstig, unaturlig Foranstaltning; tværtimod synes den at være meget velbegrunder ved den industrielle Udvikling i de senere Aar, idet Arbejdstempoet er blevet meget forøget. Iøvrigt har adskillige Virksomheder til visse Tider praktiseret en Rationering af Beskæftigelsen, saaledes at hver Mand kun var beskæftiget 4—5 Dage om Ugen. Men Problemet er altsaa, om man ikke paa visse Felter kunde gaa noget videre

i saa Henseende, altsaa regulere Beskæftigelsen ikke for den enkelte, kriserante Fabrik, men for Faget som Helhed — med andre Ord ogsaa i de velbeskæftigede Virksomheder indenfor den paagældende Branche.

Saaledes som Forholdene ligger, vil en sliq Regulering naturligvis betyde et tilsvarende Løst for dem, der har fuld Beskæftigelse. Men Spørgsmaalet er, om ikke Arbejderne som Helhed vilde staa sig ved at skabe en saadan Regularheds-Praksis i Nøds-tider; en Del af den tabte Indtægt vilde de indvinde direkte ved formindskede Kontingenter til Arbejdsløsheds-kasserne. Men navnlig vilde de opnaa en Kontrol med Arbejds-markedet, som baade var sikrere, varigere og lettere at opretholde end det nu er Tilfældet.

København, 1.—3. 29.

Knud Korst.

Farid væl við krlatúrnum!

Ansú eftir, at hundurinn hefur tað gott. Latíð hann ikki fara svangan av húsum, men gevíð honum altíð nógmikið at eta, til prógvad er tað, at hundur, í síer tað, hann skal hava til matna frá húsfólki sínum, hann stíeir aldrí. Men hin, íó lítíð far heima útán hegg eg slag, og tí ofta gongur svangur, hann verður at stjála, ja stjála av neyb og svang. Stjál ikki útløgkattum ónadr ella jakstri teir, men una teimum ein fiskabla ella okkurrí annað av tí, íó frá húsum teinur, so teir ikki svalta til deyðis. Nevur tað ikki annað hjartalag fyrri útløgkattum, so gev teimum ein rúddiligan deyða.

Havíð hjarta fyrri tí gamla útslitna hesi, íó gongur fyrri skvognum, og fyrri honum, íó rítri verður a. Lat ikki ross standa loingi bundin úti í regni og óveðri. Latíð rossin standa ígjalt á nessligum hási, taíð teir standa inni.

Um tí drepa fløgnað tyktara, so ansú eftir, at tað ikki verður seigpínd til deyðis, men drepið tey soloisís, at tey deyggja í síundini.

Skeríð fiskin á halsin, so skjótt tí hava fingið hend á hann.

Etíð ikki kjót av tí deyðis píndum krlatúrnum.

Latíð smáfuglar og heíðafuglar hava fríð.

Venjíð og lútríð herníni til at eiska og verja krlatúrini, og mínast, at krlatúrini ikki sjálvi kunna gremja seg um ringa víðiríð og víðgeríð og kunna íkki beina beíðlar sínar inn fyrri rættin.

Ein díðravnur.

Partifelle! Har du spurgt din Nabo og din Arbejdskammerat, om han holder „Føroya Social-Demokrat“? Ger han det ikke, bør du opfordre ham dertil.

Eisini tygum

vilja gerast vissur í, at tað loysir seg at lýsa, bert tygum roynna eina lýsing í

„Føroya Social-Demokrat“.

Ringið til skrivstovuina mált. 143.

Givið út av socialdemokratiskum felagum. Blaðstýrari: M. S. Viðstein. Prentsmíðja Føroya Social-Demokratar, Tórshavn.